

دولت جمهوری اسلامی افغانستان

وزارت عدلیه

دفتر سخنگو

گزارش کامل سال مالی ۱۳۹۹ وزارت عدلیه

کنفرانس پاسخ دهی حکومت به ملت

پنج‌شنبه، ساعت ۱۰ صبح، ۱۶ دلو ۱۳۹۹، مرکز رسانه‌ها

وزارت عدلیه جمهوری اسلامی افغانستان یکی از وزارت‌های مهم و کلیدی حکومت است که در هماهنگی بسیار نزدیک با قوه قضاییه و قوه مقننه کشور به منظور تأمین عدالت و حاکمیت سراسری قانون فعالیت می‌نماید.

اهداف استراتژیک وزارت عدلیه، تقویت سیستم عدلی و ارایه خدمات با کیفیت عدلی و حقوقی به مردم به گونه متوازن در سراسر کشور است. این وزارت اهداف استراتژیک خویش را به اساس مقررہ تنظیم وظایف وزارت عدلیه، از طریق رهبری سالم ادارات مربوط، اصلاحات ساختاری و تقنینی، توسعه آگاهی دهی حقوقی، طرح، تدقیق و طی مراحل اسناد تقنینی، دفاع از جایدادهای عامه در پیشگاه محاکم، رسیدگی به دعوای حقوقی شهروندان پیش از رفتن به محاکم، پیشبرد امور ترک تابعیت و کسب تابعیت، مساعدت‌های حقوقی رایگان، ثبت و بررسی احزاب سیاسی، نهادهای اجتماعی و رهنمای معاملات، انسجام و هماهنگی ادارت در مبارزه با قاچاق انسان و قاچاق مهاجران، حمایت از حقوق بشر در ادارات دولتی، ایجاد شفافیت و حسابداری دوامدار، دنبال می‌نماید.

بنابر این، در کنفرانس امروز، فعالیت‌های سال مالی ۱۳۹۹ این وزارت را که در راستای اجرای مسوولیت‌های فوق بوده، به صورت خلاصه بیان می‌نماییم.

۱. عرصه قانونگذاری و تحقیقات علمی - حقوقی

یکی از اهداف عمده وزارت عدلیه، تأمین حاکمیت قانون از طریق طرح، تدقیق و طی مراحل اسناد تقنینی می‌باشد. این وزارت بر اساس پلان کار تقنینی خویش که از سوی کابینه ج.ا.ا برای سال مالی ۱۳۹۹ تصویب گردیده بود، ۶۰ سند تقنینی را باید طی مراحل می‌نمود؛ اما این وزارت با توجه به ضرورت‌های دولت و تعهدات بین‌المللی کشور، در جریان ۹ ماه اول سال ۱۳۹۹، ۱۲۳ سند تقنینی را که شامل ۲۰ قانون، ۲۴ مورد تعدیل، ایزاد، حذف، و ضمیمه در قوانین، ۳۱ مقررہ، ۲ طرز‌العمل، ۷ مورد تعدیل، ایزاد و ضمیمه در مقررہ‌ها و اساسنامه‌ها و ۳۹ شماره اساسنامه می‌باشد، طرح و تدقیق نموده و برای طی مراحل به کمیته قوانین کابینه و شورای ملی ارسال کرده‌است.

از این میان ۱۸ سند تقنینی جهت طی مراحل به کمیته قوانین کابینه ارسال گردیده که شامل طرح قانون خانواده، طرح قانون اداره بازرسی، طرح قانون بیمه، طرح قانون تحصیل باقیات، طرح مقررہ عرضه خدمات انتقال خون و مصئونیت آن، طرح مقررہ اجاره ملکیت‌های شاروالی‌ها و دیگر اسناد می‌باشد.

همچنین طرح ۵۴ سند تقنینی به کابینه ج.ا.ا جهت تایید و تصویب ارسال گردیده است که شامل طرح قانون تنظیم روابط پارلمانی، طرح مقرر امنیت هوانوردی ملکی، طرح قانون علفچر، طرح قانون تنظیم ترانسپورت جاده، طرح قانون حفاظت حیوانات وحشی و تنظیم شکار، طرح مقرر لیلیه‌های محصلان، طرح قانون آرشیف ملی، طرح مقرر تنظیم وظایف وزارت اطلاعات و فرهنگ و طرح اساسنامه شرکت دولتی سیلوی مرکزی و دیگر اسناد می‌باشد.

وزارت عدلیه ۲۰ سند تقنینی دیگر را که شامل طرح قانون تنظیم امور زندان‌ها، طرح قانون اداره عالی تفتیش، طرح قانون رسانه‌های همگانی، طرح قانون کار و طرح قانون تنظیم کودهای کیمیاوی و عضوی می‌باشند، پس از تأیید کابینه به منظور تصویب به شورای ملی کشور فرستاده است.

با این همه، به تعداد ۱۶ سند تقنینی پس از تأیید کابینه و توشیح ریاست جمهوری، غرض نشر به وزارت عدلیه مواصلت نموده و در جریده رسمی نشر گردیده است. این اسناد شامل طرح مقرر اخلاق طبابت، طرح مقرر اعاده دارایی‌های غیر قانونی ناشی از جرایم فساد اداری، طرح مقرر آموزش دوره لیسانس، طرح مقرر تنظیم سیستم مدیریت قضایا، طرح مقرر شورای نرس‌ها و قابله‌ها و طرح مقرر تنظیم امور مالکیت ذینفع می‌باشد،

در همین حال، به تعداد ۱۵ سند تقنینی پس از تصویب شورای ملی و توشیح مقام عالی ریاست جمهوری، غرض نشر به وزارت عدلیه مواصلت نموده که از جمله ۵ سند آن که عبارت از قانون طرز تحصیل حقوق، قانون خط آهن، ضمیمه شماره (۳) قانون اصول محاکمات تجارت، قانون معاملات الکترونیکی و امضای الکترونیکی و فرمان رئیس جمهور اسلامی افغانستان در مورد ایجاد اداره تعلیمات تخنیکی و مسلکی می‌باشند، در جریده رسمی به نشر رسیده و ۱۰ سند دیگر تحت چاپ قرار دارند.

با توجه به عضویت دولت افغانستان در مشارکت دولتمداری باز، در تدقیق تمامی اسناد تقنینی فوق‌الذکر در پهلوی نظریات نمایندگان وزارت‌ها و ادارات دولتی، نظریات نهادهای مدنی مربوط، سکتور خصوصی، علما و متخصصین نیز گرفته شده است.

در کنار این موارد، وزارت عدلیه در سال ۱۳۹۹ در ۱۷۸ مورد، مشوره قانونی به وزارت‌ها و ادارات دولتی ارایه نموده است. همچنان در مورد ۱۹۲ موافقتنامه، تفاهمنامه و قرارداد ابراز نظر قانونی و حقوقی نموده است.

وزارت عدلیه از طریق برنامه آموزشی ستاژ تقنینی، برای ۱۱۰ تن از فارغان رشته‌های حقوق و شرعیات که شامل ۳۶ زن و ۷۴ مرد می‌شوند، برای یک سال در باره مسایل مربوط به قانونگذاری آموزش داده و قرار است محفل فراغت این دور ستاژ تقنینی به زودی برگزار شود.

قابل ذکر است که از میان ۱۱۰ تن، ۶۰ تن آن‌ها که مشاورین حقوقی و کارکنان امور تقنینی وزارت‌ها و ادارات دولتی می‌باشند، از طریق ادارات مربوط به این برنامه معرفی گردیده و ۵۰ تن دیگر از طریق امتحان رقابت آزاد به این برنامه راه یافته بودند.

این وزارت با ۵۰ تن از ستاژان تقنینی سال ۱۳۹۹ که درس‌های شان را موفقانه به پایان رسانیده‌اند، قرارداد کارآموزی، امضا نموده است. همچنان کمک‌های مالی مؤسسه محترم جی آی زید را به منظور پرداخت کرایه موتر برای ۳۰ تن از ستاژان طبقه اناث برای مدت ۹ ماه جلب نموده است.

همچنان وزارت عدلیه، ۶ دور برنامه آموزشی دیگر را زیر عنوان تشریح قوانین و جلوگیری از تعدیلات متعدد اسناد تقنینی، برای ۴۱ اداره دولتی برگزار نمود که در این برنامه‌های آموزشی، قانون طی‌مراحل اسناد تقنینی، قانون حمایت حقوق طفل، قانون دسترسی به اطلاعات، قانون منع آزار و اذیت زنان و اطفال، قانون حقوق و امتیازات بازماندگان شهدا و مفقودین و دیگر قوانین تشریح گردیده است.

به باور ما روند قانون‌گذاری در کشور نیاز به نوسازی و تغییرات جدی دارد و نیاز است این روند مثل کشورهای مترقی و به شیوه مدرن و پیشرفته آن صورت گیرد تا به نیازمندی‌ها در سطح ملی و بین‌المللی جوابگو باشد.

برنامه جدی وزارت عدلیه این است که قوانین را در هر مرحله با مردم و اهل خبره شریک سازد و نظریات آن‌ها را برای غنامندی قوانین بگیرد. این مورد زمینه تطبیق بهتر احکام قانون را در جامعه فراهم کرده و از این که مردم خود را در تهیه قانون دخیل بدانند، در اجرای آن نیز داوطلبانه سهم خواهند گرفت.

به دلیل این که پلان کار تقنینی دولت افغانستان مطابق سال خورشیدی تهیه و تنظیم می‌شود، گزارش حاضر اجراءات ۹ ماهه (اول حمل تا ۳۰ قوس ۱۳۹۹) این وزارت می‌باشد و گزارش کامل آن در ختم همین سال ارایه خواهد شد.

۲. عرصه ترجمه اسناد تقنینی و تصدیق ترجمه اسناد رسمی

وزارت عدلیه در سال مالی ۱۳۹۹ به تعداد ۱۲۲ سند مهم از جمله اسناد تقنینی و استراتژی‌ها را به زبان‌های مختلف ترجمه کرده‌است. از این میان، ۳۴ سند از زبان‌های داخلی به زبان انگلیسی ترجمه شده و یا ترجمه آن تصحیح شده که شامل قانون دسترسی به اطلاعات، قانون انرژی هسته‌ای، مقررہ صحت روانی، قانون اجراءات جزایی، قانون اجراءات تجارتي، قانون منع تطهیر پول، قانون قضایای دولت و دیگر اسناد تقنینی مهم می‌باشد. این تعداد اسناد تقنینی به منظور شریک نمودن با شرکای بین‌المللی جهت کسب نظریات کارشناسانه آنان برای شناسایی خلاها در اسناد تقنینی به زبان انگلیسی ترجمه شده‌است.

همچنین در سال مالی ۱۳۹۹ به تعداد ۱۰ سند تقنینی خارجی از زبان عربی به زبان‌های داخلی ترجمه شده‌است که شامل قانون الرهن العقاري المصري، قانون اصول محاكمات مدنی مصر، قانون مدنی مصر (باب رهن)، قانون حمایت از آثار باستانی مصر، باب احوال شخصیه قانون مدنی عراق، قانون آثار عمرانی و تمدنی اردن، قانون معاملات الکترونی اردن، قانون آثار باستانی عراق و مقررہ آثار باستانی مصر می‌شود. این سندهای تقنینی به منظور استفاده از آن در قوانین داخلی برای غنای آن‌ها، به زبان‌های رسمی کشور ترجمه شده‌است.

شماری دیگر از اسناد تقنینی داخلی به منظور نشر در جریده رسمی از زبان دری به پشتو و بر عکس آن از سوی وزارت عدلیه ترجمه شده‌است.

وزارت عدلیه طی سال مالی ۱۳۹۹، ترجمه ۱۲۵ هزار و ۱۱ سند رسمی را در کابل و ولایت‌های بلخ، هرات، قندهار و قندز نیز تصدیق کرده‌است.

از مجموع این اسناد، به صورت تخمینی حدود ۴۷ درصد آن را تذکره، ۱۸ درصد را کارت تولد، ۸ درصد را نکاح خط و ۲۷ درصد دیگر را اسناد متفرقه تشکیل می‌دهد. ترجمه درست این اسناد به منظور مورد تایید قرار گرفتن در خارج از کشور و سفارت‌خانه‌ها از سوی وزارت عدلیه تصدیق می‌شود.

وزارت عدلیه در این سال همچنان ۲۹ دور امتحان از دارالترجمه‌ها در مرکز و ولایت‌های بلخ، هرات، ننگرهار، قندهار، قندز، بامیان، بغلان و جوزجان به منظور بلند بردن کیفیت ترجمه اسناد رسمی و جلوگیری از تخطی‌ها در این بخش اخذ کرده است. در این امتحان‌ها، ۱۳۶ مترجم از دارالترجمه‌ها شرکت کردند و ۱۰۸ تن توانستند موفق شوند.

این وزارت به ۶۷ دارالترجمه طی یک سال جوازنامه توزیع کرده است و متباقی تحت کار قرار دارد. قابل یادآوری است که بخش بزرگی از متقاضیان جوازنامه که به این وزارت مراجعه می‌کنند، سند تحصیلی لیسانس ندارند؛ در حالی که در قانون حد اقل سطح تحصیلی داشتن سند لیسانس تعیین شده و از این رو واجد شرایط نمی‌باشند.

۳. عرصه چاپ و نشر اسناد تقنینی

وزارت عدلیه در سال مالی ۱۳۹۹ حدود ۵۴ عنوان سند تقنینی را پس از طی مراحل در ۲۰ شماره جریده رسمی با دو هزار و ۳۰۷ تیراژ، طبع و نشر و به ارگان‌های مرکزی و ولایتی توزیع کرده‌است. این اسناد شامل هشت قانون، ۱۶ مقررہ، ۱۴ مورد تعدیل و ایزاد، دو اساسنامه، سه فرمان، سه ضمیمه و ۹ موافقتنامه بین‌المللی می‌باشد.

قانون تنظیم امور زندان‌ها، قانون خط آهن، قانون طرز تحصیل حقوق، قانون معاملات و امضای الکترونیکی، مقرر معدن کاری، مقرر کمیته مشترک رسانه‌ها و حکومت، مقرر اعاده دارایی‌های غیر قانونی ناشی از جرایم فساد اداری، مقرر آموزش دوره لیسانس و مقرر تنظیم امور اداری از جمله اسناد تقنینی مهم است که در این سال در جریده رسمی چاپ شده و در دسترس مردم و نهادهای قرار گرفته است.

این اسناد شامل اسناد طی مراحل شده در سال ۱۳۹۹ و سال پیش‌تر از آن می‌شود.

در این سال ۲۴۰۰ جلد از علایم و نشان‌های اعلانات تجارتي هم چاپ، نشر و توزیع شده‌است.

۴. عرصه دفاع از حقوق و منافع دولت

وزارت عدلیه به‌خاطر حفظ و حراست از دارایی‌های عامه، جلوگیری از غصب املاک دولتی و اعاده املاک غصب‌شده از چنگال غاصبین، برنامه‌های متعددی را تدوین و برای عملی کردن آن اقدام کرده‌است.

در همین راستا، در سال مالی ۱۳۹۹ به صورت عموم ۲ هزار و ۱۱۳ قضیه در اداره قضایای دولت این وزارت ثبت شده و مورد رسیدگی قرار گرفته‌است. با بررسی قضایا و دفاع از دارایی‌های دولتی در محاکم از غصب و تصرف ۶۶۶۰ جریب زمین، ۷۱ دربند حویلی، ۶۹ باب دکان، نزدیک به ۷۸۷ میلیون افغانی و بیش از پنج‌ونیم میلیون دالر جلوگیری شده است.

از این میان، در سراسر کشور ۴۱۴ فیصله و قرارهای قطعی از سوی محاکم به نفع دولت صادر شده‌است. این قرارها و فیصله‌ها دربر گیرنده ۵ هزار و ۸۰۹ جریب زمین، ۷۱ دربند حویلی، ۶۹ باب دکان، مبلغ ۷۶۶ میلیون و ۷۴۱ هزار و ۲۸۵ افغانی و مبلغ پنج میلیون و ۵۶۰ هزار و ۲۰۱ دالر امریکایی است.

وزارت عدلیه با در نظر داشت ماده ۴۸۲ قانون اصول محاکمات مدنی و ماده ۳۶ قانون تشکیل و صلاحیت قوه قضاییه در ۱۷ قضیه بالای فیصله‌ها و قرارهای نهایی و قطعی محاکم خواستار تجدید نظر شده که در مجموع با درخواست تجدید نظر سه قضیه پس از تجدید نظر بر اساس حکم محاکم به نفع دولت فیصله شده و شامل ۷۰۶ جریب زمین در ننگرهار، ۱۹ هکتار (۹۵ جریب) زمین در ولایت قندز و ۱۱ بسوه زمین در ولایت بغلان می‌شود.

علاوه بر این، این وزارت با بررسی قضایا، ۷۲۱ قرار استرداد صادر کرده‌است که شامل بیش از ۲۳ هزار و ۲۵۴ جریب زمین، ۹۹ دربند حویلی، ۳۰ باب دکان، چهار باب سرای و مبلغ ۹۷ میلیون و ۵۶۱ هزار ۶۳۷ افغانی

می‌شود. این قرارهای استرداد اراضی و دارایی‌ها در ولایت‌های تخار، بدخشان، قندز، بغلان، هرات، بامیان، پروان و ننگرهار به نفع دولت صادر شده‌است.

وزارت عدلیه همچنین به ۴۵ قضیه مربوط به دارایی‌های دولتی میان ادارات دولتی رسیدگی کرده‌است و در خصوص ۳۷ قضیه قرار حل منازعه و در مورد ۸ قضیه دیگر، قرار مصالحه صادر گردیده‌است.

وزارت عدلیه از تمامی شهروندان و اداره‌های دولتی می‌خواهد تا در صورت آگاهی از غصب املاک دولتی، اداره قضایای دولت این وزارت را در جریان بگذارند و از وزارت‌ها و ادارات محترم دولتی می‌خواهیم با معرفی نماینده با صلاحیت و ارایه اسناد، وزارت عدلیه را در راستای دفاع از جایدادهای عامه یاری رسانند.

۵. عرصه رسیدگی به دعاوی حقوقی و تطبیق احکام قطعی و نهایی محاکم

وزارت عدلیه در سال مالی ۱۳۹۹، بیش از ۷۷ هزار قضیه حقوقی را که شامل عرایض و دوسیه‌ها در سراسر کشور می‌باشد، ثبت و به آن رسیدگی نموده‌است. از مجموع عرایض ثبت شده، ۱۹ هزار و ۸۱۱ قضیه املاکی، ۱۳ هزار و ۴۳۰ قضیه دیون و ۸ هزار و ۱۲۴ قضیه فامیلی بوده‌است. در همین حال، از نزدیک به ۳۶ هزار دوسیه واصله به ادارات حقوق وزارت عدلیه، ۱۸ هزار و ۵۴۵ قضیه آن املاکی، ۹ هزار و ۴۹۸ قضیه آن دیون و هفت هزار و ۹۶۹ قضیه آن فامیلی می‌باشد.

بیشترین قضایا و دعاوی حقوقی در این مدت در کابل به ثبت رسیده که تعداد آن به ۱۷ هزار و ۲۸۰ قضیه می‌رسد. به همین ترتیب، ۷ هزار و ۲۲۰ قضیه در ولایت هرات، ۶ هزار و ۶۷۶ قضیه در ولایت بلخ، ۵ هزار و ۵۱۲ قضیه در ولایت بدخشان، ۴ هزار و ۲۱۸ قضیه در ولایت تخار، ۳ هزار و ۲۱۸ قضیه در ولایت بامیان و متباقی در دیگر ولایات ثبت شده و مورد رسیدگی قرار گرفته است.

بیش از ۱۶ هزار قضیه حقوقی ثبت شده در سراسر کشور، قضایای فامیلی است که حدود ۲۱ درصد کل قضایا را تشکیل می‌دهد که شامل مسایل تفریق، طلاق، نفقه و حضانت و سایر موضوعات خانوادگی است. همچنان، بیش از ۳۸ هزار قضیه هم املاکی و حدود ۲۳ هزار قیضه ثبت شده را دیون/قروض تشکیل می‌دهد.

از میان همه قضایای ثبت شده در وزارت عدلیه، ۲ هزار و ۵۴۶ قضیه با میانجی‌گری و مصالحه، بدون ارجاع به محاکم حل و فصل شده‌است. همچنین ۲۱ هزار و ۳۰۹ قضیه به محاکم فرستاده شده و محاکم درباره ۳ هزار و ۵۶۸ قضیه حقوقی فیصله و قرار قطعی و نهایی صادر کرده‌است.

وزارت عدلیه توانسته است که فیصله‌ها و قرارهای محاکم در خصوص ۲ هزار و ۲۷۴ قضیه را تطبیق کند و متباقی قرارها و فیصله‌ها به دلیل عدم همکاری ادارات ذیربط، اشکال در تنفیذ فیصله محاکم و ایجاد موانع از جانب زورمندان و سایر موارد تطبیق نشده باقی مانده است. گفتنی است که از میان قضایای تطبیق شده، ۴۴۲ قضیه مربوط حقوق عامه و یک هزار و ۸۲۳ قضیه مدنی بوده است.

همچنان از مجموع قضایا، بیش از ۸ هزار و ۵۰۰ قضیه غرض طی مراحل به ادارات مسوول فرستاده شده، بیش از ۲۷ هزار قضیه به دلیل عدم تعقیب از سوی طرفین دعوا در وزارت عدلیه حفظ گردیده و بیش از ۱۳ هزار قضیه هم تحت دوران قرار دارد که در سال مالی جاری بررسی و طی مراحل خواهد شد.

تعداد قضایای حقوقی ثبت شده در وزارت عدلیه در سال مالی ۱۳۹۹ نسبت به سال ۱۳۹۸، افزایش را نشان می‌دهد. در سال گذشته مجموع قضایای ثبت شده در ادارات حقوق بیش از ۵۲ هزار و ۳۴۱ قضیه بود؛ در حالی که امسال این آمار به ۷۶ هزار و ۹۲۵ قضیه می‌رسد.

باور ما این است که اداره حقوق وزارت عدلیه به عنوان یک دهلیز به طرف محاکم عمل می‌کند و دعاوی از این طریق به محاکم می‌رود. تقویت این بخش سبب می‌شود که کمتر موضوعات به محاکم ارجاع شود.

از طرفی هم این اداره از لحاظ تشکیلاتی و امکانات در سطح یک اداره عادی است و در خصوص تطبیق فیصله‌های محاکم دچار چالش است. وزارت عدلیه متعهد است که این بخش را در سال جاری از طریق تقویت ساختارها و میکانیزم‌های کاری بیشتر مسلکی ساخته و آن را برای رسیدگی به حجم بزرگی از قضایای حقوقی جوابگو سازد.

وزارت عدلیه همچنین از نهادهای ذیربط از جمله پولیس می‌خواهد که مطابق قانون با این اداره به ویژه در راستای تطبیق فیصله‌ها و قرارهای محاکم همکاری کند.

۶. عرصه مساعدت‌های حقوقی رایگان:

وزارت عدلیه در سال مالی ۱۳۹۹ از حقوق ۱۰ هزار و ۶۸۲ تن از مظنونان و متهمان بی بضاعت که شامل ۸ هزار و ۵۳۷ تن مردان، ۱۳۰۰ نفر زنان و ۸۴۵ تن کودکان می‌باشند در مراجع عدلی و قضایی در کابل و ولایات دفاع کرده است. در نتیجه دفاع مساعدین حقوقی این وزارت، ۱۳۰۷ نفر شامل ۹۴۳ مرد، ۳۳۰ زن و ۹۴ طفل در محاکم ابتداییه و استیناف برائت گرفته‌اند و ۶ هزار و ۲۰۰ نفر دیگر محکوم شده‌اند.

همچنین یک هزار و ۸۸۷ قضیه از مجموع این قضایا در محاکم تحت دوران و یک هزار و ۲۸۰ قضیه در سارنوالی تحت تحقیق قرار دارد.

وزارت عدلیه در سال مالی ۱۳۹۹ برای ۳ هزار و ۴۲۱ نفر متقاضی مشوره حقوقی ارایه کرده است. دو هزار و ۸۰۰ مشوره در بخش جزایی و ۶۲۱ مشوره در بخش مدنی بوده که یک هزار و ۵۵۵ مرد، یک هزار و ۴۹۰ زن و ۳۸۱ طفل از آن مستفید شده اند.

افزون بر این مهم ترین فعالیت های وزارت عدلیه در عرصه مساعدت های حقوقی در سال ۱۳۹۹، برگزاری جلسات کمیسیون عالی مساعدت های حقوقی بوده است. در سه نشست این کمیسیون در سال ۹۹ و نشست چهارم آن چند هفته پیش فیصله شده تا صندوق پولی حمایت از مساعدت های حقوقی ایجاد و همکاری نهادهای ملی و بین المللی مرتبط جذب شود و نیز خدمات مساعدت های حقوقی تا سطح ولسوالی ها با همکاری موسسات همکار گسترش یابد.

همچنان این کمیسیون انسجام و هماهنگی ادارات دولتی و نهادهای مدنی در ارایه مساعدت های حقوقی را تقویت می کند. وزارت عدلیه مصمم است تا در سال مالی ۱۴۰۰ تعداد مساعدین حقوقی دولتی را تا سطح ولسوالی های کشور افزایش دهد.

این وزارت طی سال مالی ۱۳۹۹ در سراسر کشور ۷۲۹ برنامه آگاهی دهی حقوقی را برای حدود ۳۲ هزار نفر برگزار کرده است. ۱۵۲ برنامه با اشتراک نزدیک به ۶۰۰ نفر در مرکز و ۵۸۹ برنامه با اشتراک ۲۶ هزار و ۳۹۲ نفر در ولایات برگزار شده است.

در این برنامه ها حقوق زن، حق کار برای زنان، منع خشونت علیه زن، منع آزار وادیت زنان و اطفال، حقوق مالی زن، وجایب و مکلفیت های اتباع، حقوق طفل و حضانت، حقوق مظنون و متهم، مراسم عروسی، حقوق طفل و دیگر موضوعات مدنی و جزایی آگاهی دهی شده است.

۷. عرصه ثبت احزاب سیاسی، جمعیت ها و رهنمای معاملات

وزارت عدلیه در سال مالی ۱۳۹۹ برای یک هزار و ۱۵۷ نهاد اجتماعی که شامل ۸۲۶ نهاد جدید و ۱۳۱ نهاد تمدیدی می شود، جواز فعالیت صادر کرده است و جوازهای ۳۰۰ نهاد دیگر تحت کار قرار دارد.

شماری از نهادهای اجتماعی به دلیل عدم تمدید به موقع جواز شان، جریمه نیز شده اند و از آن ۹ میلیون و ۲۱ هزار افغانی به دست آمده است و به خزانه دولت واریز شده است.

در این سال، ۳ حزب جدید از جمله حزب وحدت نوین، حزب حرکت اسلامی ملی و حزب توحید مردم افغانستان هم از وزارت عدلیه جواز فعالیت به دست آورده‌اند. همچنان یک حزب جواز مثنی گرفته، سه حزب دیگر جواز شان را تمدید کرده‌اند و جوازهای ۷ حزب دیگر هم در حال طی مراحل است.

وزارت عدلیه در سال مالی ۱۳۹۹ برای ۵۸۶ دفتر رهنمای معاملات در کابل جواز صادر کرده که شامل ۲۵۶ جواز جدید و ۳۳۰ جواز تمدیدی می‌شود. در این سال، ۷۰ رهنمای معاملات به دلیل عدم تمدید جواز و دیگر تخلف‌ها از سوی وزارت عدلیه در کابل مسدود شده و جواز ۳۴۸ رهنمای دیگر نیز لغو شده است. این وزارت در سال مالی ۱۳۹۹ به ۳۹ عریضه نویس جواز فعالیت جدید صادر کرده و اعتبار جواز ۱۶۲ تن عریضه نویس دیگر را تمدید کرده است.

در حال حاضر، چهار هزار و ۱۰۰ نهاد اجتماعی و ۷۲ حزب سیاسی در سطح افغانستان فعالیت دارند. همچنین ۲ هزار و ۱۸۲ رهنمای معاملات و ۲۴۰ عریضه نویس در سطح کابل فعالیت می‌کنند.

ما در سال ۱۳۹۹، قانون احزاب سیاسی و قانون جمعیت‌ها را در مشوره نزدیک با مسوولان احزاب و نهادهای اجتماعی مورد بازنگری قرار دادیم و نیز قانون تمویل مالی احزاب سیاسی و کمپاین‌های انتخاباتی را طرح کردیم. هدف از بازنگری و طرح این اسناد تقنینی مهم، توجه به مشخص شدن منابع مالی احزاب و چگونگی حمایت دولت از آن‌ها، سازمان‌یافتگی احزاب و تاکید بر کیفیت احزاب می‌باشد. این طرح‌ها پس از نهایی شدن، به طی مراحل گذاشته خواهد شد.

در شرایط امروزی ایجاب می‌کند که فعالیت‌های ۷۲ حزب سیاسی ثبت شده، مطابق قانون مورد بازنگری مجدد قرار گیرد و تلاش شود، این احزاب سازمان‌یافته و ملی شده و فعالیت‌های شان با کیفیت شود. نیاز است که اراده سیاسی برای مذاکره، اشتراک و ائتلاف احزاب به میان آید تا احزاب با مذاکره و گفتگو با یکدیگر نقاط اشتراک شان را دریافته و مدغم شوند. تعداد فعلی احزاب سیاسی یک رقم درشت را نشان می‌دهد و باید این رقم با ائتلاف و اشتراک احزاب محدود شود و در مقابل روی فعالیت‌ها و موثریت بیشتر شان کار صورت گیرد.

۸. عرصه اطلاع‌رسانی، پاسخگویی و دولت‌داری باز

وزارت عدلیه با رعایت اصل آزادی بیان و حکومت‌داری باز و به اساس قانون دسترسی به اطلاعات، در سال ۱۳۹۹، حدود یک هزار و ۱۱۷ مورد اطلاع‌رسانی داشته است که شامل ۳ کنفرانس مطبوعاتی، ۴۲ مورد مصاحبه با رسانه‌ها، ۴۳۶ مورد ارایه اطلاعات به متقاضیان از طریق تلفون، ایمیل و رسانه‌های اجتماعی، ۶۲۰

مورد اطلاع‌رسانی از طریق فیسبوک، توییتر و وبسایت به زبان‌های رسمی و انگلیسی، سه اعلامیه مطبوعاتی و پاسخ به ۱۳ فورم تقاضای اطلاعات می‌باشد.

وزارت عدلیه متعهد به ارایه اطلاعات شفاف و دقیق به متقاضیان اطلاعات می‌باشد. این وزارت در سال ۱۳۹۹ بخش آنلاین تقاضای اطلاعات را در وبسایت خویش ایجاد نموده و در راستای بهبود هر چه بیشتر بانک اطلاعات و پاسخ‌دهی به مردم کار می‌نماید.

وزارت عدلیه در این سال، ۴ هزار و ۶۸۵ عریضه از افراد و مراجعه‌کنندگان دریافت کرده‌است و در خصوص همه آن اجراءات نموده است. اکثر این عرایض، موضوعات حقوقی مربوط به مسایل املاکی بوده و بخشی دیگر عرایض حقوقی، مسایل دیون و فامیلی بوده‌است که پس از صدور احکام، به مراجع مربوطه ارسال شده است.

از طرف دیگر وزارت عدلیه در راستای اجرای مکلفیت‌های خویش که به برنامه مشارکت دولرداری باز (OGP)، داشته است، اقدام نموده و برنامه عمل آن را نیز ترتیب کرده است.

عدالت باز بخشی از دولرداری باز است که وزارت عدلیه هم به سهم خود در کنار دیگر نهادهای عدلی و قضایی در راستای تطبیق آن کار کرده‌است.

این وزارت مطابق برنامه عمل ملی ۱ دولرداری باز، قانون طی مراحل اسناد تقنینی را منحیث یک تعهد موفقانه جهت مشارکت عامه تجدید نظر نموده و در برنامه عمل ملی ۲، ایجاد سیستم الکترونیکی، طی مراحل اسناد تقنینی و استفاده از تکنالوژی جهت مشارکت مردم را مطابق پلان کاری خود تطبیق می‌نماید تا جامعه مدنی و سکتور خصوصی بتوانند به صورت آنلاین نظریات و دیدگاه‌های خود را در مورد اسناد تقنینی که طی مراحل می‌شوند شریک سازند.

۹. عرصه امور مالی و حسابی، تدارکاتی و پلانگذاری

وزارت عدلیه در سال مالی ۱۳۹۹، مبلغ یک میلیارد و یک میلیون و ۱۵۸ هزار و ۳۴۵ افغانی بودجه عادی و ۸۲ میلیون و ۹۴۵ هزار افغانی بودجه انکشافی در اختیار داشت که این وزارت توانسته ۸۲۱ میلیون و ۴۳۰ هزار و ۶۷۵ افغانی معادل ۸۲ درصد بودجه عادی و ۵۴ میلیون و ۷۴۵ هزار و ۴۹۷ افغانی معادل ۸۴ درصد بودجه انکشافی خود را به مصرف برساند.

این مبلغ با در نظر داشت بیش از ۸۱ میلیون افغانی تزئید و بیش از ۳۷ میلیون افغانی تنقیص در بودجه عادی در نتیجه بررسی وسط سال مصرف شده است. همچنین در بودجه انکشافی پس از بررسی وسط سال ۸ میلیون افغانی تزئید و چهار میلیون افغانی تنقیص و نیز ۲۴ میلیون افغانی کسر شده است.

از مجموع بودجه عادی وزارت عدلیه در سال مالی ۱۳۹۹ بیش از ۶۷۷ میلیون افغانی آن برای پرداخت حقوق کارمندان، حدود ۸۳ میلیون افغانی آن برای تهیه اجناس و خدمات، حدود ۲۰ میلیون افغانی آن برای اعاشه، حدود ۱۳ میلیون افغانی آن برای حفظ و مراقبت و ترمیمات در وزارت و متباقی برای خدمات عام المنفعه و خریداری جایداد یا دارایی‌های منقول و غیر منقول به مصرف رسیده است.

همچنین بودجه انکشافی این وزارت در چهار پروژه از جمله ۲۲ میلیون افغانی برای پروژه اعمار تعمیرات ریاست‌های عدلیه ولایات، ۲۰ میلیون افغانی برای اعمار تعمیرهای مراکز اصلاح و تربیت اطفال در ولایات بدخشان و بامیان، ۲۰ میلیون و ۹۴۵ هزار برای امور ساحوی و سرسبزی وزارت و ۲۰ میلیون افغانی هم برای پروژه طرح قوانین اختصاص یافته بود. در این سال، کار سه پروژه، از ۷۸ تا ۸۸ درصد تکمیل شد و پروژه اعمار تعمیر ریاست عدلیه ولایت فاریاب اجرا نشده است. این پروژه از سال ۱۳۹۸ انتقال شده بود و بخشی از کار آن باقی مانده بود که در سال مالی ۱۳۹۹ نیز به دلیل فسخ قرارداد میان وزارت عدلیه و شرکت مربوطه، پیشرفتی نداشت.

وزارت عدلیه طی این سال، همچنان ۶۶ میلیون و ۸۳۵ هزار و ۷۱۰ افغانی عواید جمع‌آوری و به خزانه دولت واریز کرده است. ۲۳ میلیون و ۲۹۶ هزار و ۹۹ افغانی این عواید از ثبت احزاب سیاسی، جمعیت‌ها، رهنمای معاملات و عریضه نویسان به دست آمده است. همچنین ۲۱ میلیون و ۳۵۹ هزار افغانی از تصدیق ترجمه اسناد رسمی و اعطای اجازه‌نامه به دارالترجمه‌ها، ۱۲ میلیون و ۲۵۷ هزار و ۸۹۲ افغانی از فروش جراید رسمی و دیگر نشریات، بیش از ۱۳ میلیون از محصول فیصله محاکم، بیش از ۷۵۰ هزار افغانی از دهیکه حقوق و حدود نیم میلیون افغانی از حق ثبت عرایض به دست آمده است. حدود سه میلیون افغانی نیز از جریمه‌ها، بازگشتی‌های سال گذشته و فروش اسناد بها دار به دست آمده است.

۱۰. پلان‌ها و استراتژی‌ها:

وزارت عدلیه در سال مالی ۱۳۹۹ چهار پلان یک ساله و یک استراتژی ملی پنج ساله را به اجرا گذاشته است. پلان‌های به اجرا گذاشته شده در این سال شامل پلان مبتنی بر نتایج، پلان مبارزه با فساد اداری، پلان عمل برنامه ملی اصلاحات عدلی و قضایی و پلان عمل بهبود روند کشف و تعقیب قضایای فساد اداری می‌باشد.

این پلان‌ها به منظور آگاهی عامه در مورد قوانین، امور حقوقی، عدلی و قضایی، طرح، تسوید و تدقیق اسناد تقنینی، طی مراحل و چاپ و نشر به موقع آن، ارتقای ظرفیت کارمندان، رایحه خدمات اداری و آوردن اصلاحات لازم در امر مبارزه با فساد اداری اجرا شده‌است.

این پلان‌ها سبب تطبیق بهتر قانون، تسریع روند حل و فصل قضایای حقوقی و جلب رضایت شهروندان و تامین اصل شفافیت و حساب‌دهی شده‌است.

استراتژی ملی پنج ساله وزارت عدلیه زیر نام «عدالت و قانون» در سال ۱۳۹۸ تدوین شد و قرار است تا سال ۱۴۰۲ تطبیق شود. هدف این استراتژی تقویت سیستم عدلی و عرضه خدمات با کیفیت عدلی و حقوقی، آوردن اصلاحات در قوانین، موثرسازی پروسه قانون‌گذاری، دسترسی عموم مردم به عدالت، شفافیت، تقویت زیرساخت‌ها و هماهنگی داخلی و بین‌المللی است که در سراسر کشور در ادارات مربوط به وزارت عدلیه تطبیق می‌شود.

وزارت عدلیه طی سال مالی ۱۳۹۹، به صورت مجموعی ۸ تفاهم‌نامه همکاری را میان وزارت عدلیه و موسسات و ادارات غیر دولتی در خصوص همکاری‌های مسلکی در تدوین قوانین و مقررات مربوط به امور مالی و مصارف عامه، همکاری راهبردی به منظور نظارت از تطبیق پلان عمل ملی قطع‌نامه ۱۳۲۵، پیشبرد برنامه فرهنگی، روانی، حرفه‌ای و تفریحی جهت تجدید تربیت اطفال متخلف از قانون، مساعدت‌های حقوقی، آگاهی‌دهی، آگاهی قانونی و دادخواهی، مساعدت‌های حقوقی، حمایت از پروسه محافظت و توانمند سازی اطفال افغانستان، برنامه حکومت‌داری خوب برای شهروندان کشور و آگاهی‌دهی حقوقی، امضاء نموده است.

۱۱. عرصه منابع بشری

تشکیل وزارت عدلیه در سال مالی ۱۳۹۹ مجموعاً به ۲ هزار و ۳۵۴ تن می‌رسد و در این سال، ۹۵ نفر نیز کارمندان بالمقطع در این وزارت ایفای وظیفه کرده اند.

از این میان، ۷۴۶ کارمند در مرکز و ۱۶۰۸ کارمند در ولایات ایفای وظیفه می‌کنند که ۸۴۱ تن از کارمندان مرکزی، ۱۳۹ کارمند ولایتی و ۴ کارمند بالمقطع را زنان تشکیل می‌دهند. همچنین از مجموع کارمندان، ۲۵۸ تن دارای سند تحصیلی بکلوریا، ۱۰۰ تن فوق بکلوریا، ۱ هزار و ۲۶۷ تن لیسانس، ۱۰۴ تن ماستر و یک تن دیگر دارای مدرک دوکتورا اند.

وزارت عدلیه در سال ۱۳۹۹ به منظور استخدام افراد مسلکی و دارای تحصیلات عالی، ۷۰ بست مسلکی و اداری خود را به همکاری کمیسیون مستقل اصلاحات اداری و خدمات ملکی به اعلان سپرده‌است. این بخشی از اصلاحات مهم ما در راستای مسلکی سازی وزارت عدلیه است.

در این ۷۰ بست که در مرکز به اعلان سپرده شده بود، چهار هزار و ۳ نفر ثبت نام کردند که از آن جمله ۷۹۱ نفر در مرحله اول با داشتن شرایط این بست‌ها واجد شرایط شناخته شده و «شارت لیست» گردیدند و از این جمع، ۲۶ تن با سپری کردن امتحان رقابتی توانستند به این بست‌ها راه یابند.

همچنین تا کنون یک هزار و ۴۲۱ نفر به دلیل عدم تکمیل اسناد، خلاف رشته بودن در بست‌های مورد نظر و نداشتن دیگر شرایط، واجد شرایط این بست‌ها شناخته نشده‌اند. جریان طی مراحل بست‌های باقی مانده در جریان است و قرار است به زودی امتحان رقابتی ۴۴ بست دیگر نیز برگزار شود.

در کنار این، وزارت عدلیه طی سال مالی ۱۳۹۹ حدود ۱۵۹۴ تن از کارمندان وزارت شامل ۲۶۲ کارمند زن را در برنامه‌های ارتقای ظرفیت و ۱۸۷ تن را در نهادهای تحصیلی داخلی و خارجی برای فراگرفتن دوره‌های تحصیلی لیسانس، ماستری و دوکتورا معرفی کرده‌است.

از این میان ۱۳۵ کارمند به برنامه دوره ماستری در داخل کشور معرفی شده‌اند که ۳۰ تن شان به شمول دو کارمند زن توانسته‌اند با سپری کردن امتحان رقابتی به این برنامه راه یابند.

همچنین از ۴۱ کارمندی که به دوره ماستری به خارج از کشور معرفی شده‌اند، ۱۳ تن آن‌ها با سپری کردن موفقانه امتحان، بورسیه مربوط را دریافت کرده‌اند. یک تن در دوره تحصیلی آنلاین شامل شده و از پذیرش ۱۲ تن دیگر هنوز از سوی وزارت تحصیلات عالی برای ما اطلاع داده نشده است.

یک کارمند نیز به دوره دوکتورا به خارج از کشور، معرفی شده‌است؛ اما به دلیل مشکلات در بخش مربوطه در وزارت تحصیلات عالی، هنوز شامل دوره تحصیلی نشده است.

طی این مدت ۱۳۹ نفر از کارمندان وزارت نیز مورد مکافات و مجازات قرار گرفته‌اند.

در این سال دو دور برنامه ستاژ حقوقی نیز برای کارمندان وزارت به هدف ارتقای ظرفیت آنان در زون‌های شمال و شمال شرق کشور برگزار شد. در این دوره‌های ۱۵ روزه، ۳۷ تن از کارمندان وزارت عدلیه در ولایت‌های بلخ، بغلان، سمنگان و جوزجان و ۳۰ تن از کارمندان این وزارت از ولایت‌های بدخشان، قندز و تخار اشتراک کردند.

از طرفی هم در این مدت به صورت کل تلاش صورت گرفته است که از طریق فراهم سازی برنامه های کارآموزی برای زنان، تعداد کارمندان استخدام شده زن نسبت به سال های پیش افزایش یابد. هم اکنون ۲۱ درصد کارمندان وزارت عدلیه را زنان تشکیل می دهد؛ اما آمار موجود کارمندان زن در وزارت عدلیه برای ما قناعت بخش نیست و لازم است تا این تعداد افزایش یابد.

با آن هم قابل ذکر است که این تعداد زنان به اساس امتحان رقابتی کمیسیون مستقل اصلاحات اداری و خدمات ملکی و با رعایت تمامی مواد و امتیازات قانونی برای زنان از طریق رقابت آزاد در این وزارت استخدام گردیده اند.

اراده ما این است که در مدیریت های حقوق ولسوالی ها که وظیفه رسیدگی به دعاوی حقوقی شهروندان و تطبیق فیصله های محاکم را در هماهنگی با نهادهای همکار دارند، حد اقل یک تن از قشر اناث که فارغ از پوهنچی های حقوق و شرعیات باشند، استخدام نماییم. در همین راستا در سال مالی ۱۳۹۹ پنج تن کارمند زن در ادارات حقوق ولسوالی های شیندند هرات، ولسوالی بلخ ولایت بلخ، ولسوالی خواجه عمری ولایت غزنی، استخدام شده اند.

۱۲. عرصه حمایت از حقوق بشر

وزارت عدلیه به اساس مقررہ حمایت حقوق بشر در ادارات دولتی، در سال ۱۳۹۹ اقداماتی را در راستای آموزش های حقوق بشری و نظارت و پیگیری سفارش های سازمان ها و کنوانسیون های حقوق بشری انجام داده است.

این اقدامات در بخش آموزش های حقوق بشری شامل تدویر ۱۳ برنامه آموزشی یک روزه و دو روزه برای ۳۵۵ تن از کارمندان مرد و زن در ادارات هوانوردی ملکی، وزارت کار و امور اجتماعی، ریاست عمومی محابس و توقیف خانه ها، وزارت دفاع ملی، اداره لوی سارنوالی، کارمندان ولایت قندهار، وزارت ترانسپورت، ریاست عمومی امنیت ملی و کارمندان ملکی و نظامی ولایت هرات است.

در بخش نظارت و پیگیری سفارش های نهادهای حقوق بشری نیز وزارت عدلیه ۲۳۵ سفارش دور سوم بررسی دوره ای جهانی حقوق بشر را با نمایندگان ۳۱ اداره دولتی شریک ساخته است.

با شریک سازی این سفارش ها و پیگیری آن، لایحه وظایف کمیته انسجام و هماهنگی حقوق بشر به سطح معینان وزارت خانه ها تهیه شده است. همچنین طرح مسوده حمایت حقوق بشر در ادارات دولتی تکمیل شده است.

وزارت عدلیه کار مقدماتی جهت ایجاد دیتابیس حقوق بشر با همکاری نهاد UNDP را آغاز کرده است و نیز طرح مسوده قانون حمایت حقوق بشر را زیر کار گرفته است.

این وزارت رهنمود جلوگیری از پدیده منفور بچه بازی را نیز تهیه کرده و آن را با نهادهای مسوول در میان گذاشته است.

پلان تطبیقی سفارش های کمیته ناظر کنوانسیون بین المللی حقوق بشر (سیدا) هم تهیه شده است و این سفارش ها اولویت بندی و شاخص بندی نیز شده است.

۱۳. در بخش کمیسیون عالی مبارزه با قاچاق انسان و قاچاق مهاجران:

وزارت عدلیه ریاست و سکرتریت کمیسیون عالی مبارزه با قاچاق انسان و قاچاق مهاجران را بر عهده دارد. این کمیسیون در سال مالی ۱۳۹۹ دستاوردهایی در راستای مبارزه با این پدیده در بخش کشف جرایم، تعقیب و تحقیق از متهمان و محاکمه متهمان جرایم قاچاق انسان و قاچاق مهاجران، آگاهی دهی از اضرار قاچاق انسان و مهاجرت های غیر قانونی و حمایت از قربانیان قاچاق انسان داشته است.

ادارات عضو این کمیسیون که شامل نهادهای امنیتی، عدلی و قضایی، حقوق بشری و شماری دیگر از وزارت خانه ها می شود، در سال مالی ۱۳۹۹، ۳۴ شبکه قاچاق انسان را شناسایی و تثبیت کرده اند. حدود ۶۰ نفر نیز در ولایت های مختلف از سوی نهادهای امنیتی به اتهام قاچاق انسان و قاچاق مهاجران بازداشت شده اند. برخی دیگر از قضایا تحت کار اوپراتیفی قرار دارد تا مظنونان و متهمان در پیوند به آن بازداشت و به پنجه قانون سپرده شوند.

قضایای قاچاق انسان و قاچاق مهاجران پس از بررسی به نهادهای عدلی و قضایی راجع شده است که از این میان لوی سارنوالی، ۱۷ دوسیه را بررسی کرده و آن را به محاکم سپرده است. محاکم در این سال حدود ۳۰ قضیه مربوط به قاچاق انسان، قاچاق مهاجران و اختطاف را بررسی کرده و برای برخی از متهمان این قضایا حکم حبس و برائت صادر کرده است.

یک مرد به اتهام جرم قاچاق انسان و سه مرد به اتهام قاچاق مهاجران محکوم به حبس متوسط شده اند. دو قضیه اختطاف و دو قضیه قاچاق انسان در محکمه شهری و شش قضیه اختطاف و دو قضیه قاچاق انسان در محکمه استیناف ولایت دایکندی ثبت شده است. چهار قضیه اختطاف نیز در ولایت پروان ثبت شده است. همچنین ۵ قضیه لادرکی خانم ها در ولایت سمنگان ثبت شده و یک تن در پیوند به قاچاق انسان در این ولایت بازداشت شده است. سه مرد و یک زن نیز به اتهام قاچاق مهاجران از سوی محکمه بری الزمه شناخته شده اند.

همچنان ادارات و نهادهای ذیربط دولتی و غیردولتی عضو این کمیسیون توانسته اند در این سال، ۲ هزار مورد آگاهی دهی برای کارکنان دولتی و مردم عام را از طریق گفتگوی حضوری، نشر مطالب مربوط در رسانه‌ها، آگاهی‌دهی از طریق تلفن، صفحات مجازی و پیام‌رسان‌های مجازی انجام دهند. در برنامه‌های حضوری و تلفنی و پاسخ به پیام‌ها حداقل، ۶۵۰۰ تن از خطرات ناشی از قاچاق انسان و قاچاق مهاجران و پیامدهای آن آگاه شده‌اند.

از طرفی هم، ادارات عضو و موسسات همکار با آن‌ها بیش از ۵۴ هزار تن از افراد رد مرز شده را مورد حمایت قرار داده و دوباره آن‌ها را با خانواده‌های شان مدغم کرده‌است. از این میان بیش از ۳۰۰ طفل مورد حمایت‌های صحنی، حقوقی، تعلیمی و روانی قرار گرفته‌اند.

لازم به یاد آوری است که این گزارش در برگیرنده اجراءات ۹ ماه اول سال مالی ادارات عضو این کمیسیون است. هر چند این وزارت ادارات عضو را از ارسال نکردن گزارش‌های شان در جریان گذاشته است اما با آن هم گزارش سه ماه آخر ادارات عضو به این وزارت ارسال نشده است. وزارت عدلیه به اساس قانون، نهادهای عضو کمیسیون عالی مبارزه با قاچاق انسان و قاچاق مهاجران را مکلف به ارائه گزارش‌های به موقع به این کمیسیون می‌داند. بنابر این، از ادارات عضو جداً می‌خواهیم تا گزارش‌های شان را به موقع با این وزارت شریک نمایند. اطمینان می‌دهم که در نظر است تا گزارش کامل کمیسیون عالی مبارزه با قاچاق انسان و قاچاق مهاجران به صورت اختصاصی در ختم همین سال با شما و نهادهای بین المللی شریک ساخته شود.

۱۴. عرصه ترک و کسب تابعیت

در سال مالی ۱۳۹۹ حدود ۳۲۷ پرونده ترک تابعیت به وزارت عدلیه رسیده و متقاضیان به دلیل حصول تابعیت کشورهای ایران، اتریش، هالند، روسیه، ازبکستان، اوکراین، بلغاریا، جاپان و اندونزیا خواهان ترک تابعیت افغانستان بوده‌اند.

در این سال پرونده‌های ترک تابعیت ۳۱۹ تن که در برگیرنده درخواست‌های امسال و سال‌های گذشته بوده است، نهایی شده‌است. در حال حاضر ۳۲۰ پرونده زیر کار وزارت عدلیه قرار دارد و آن‌ها نیز به زودی نهایی می‌شود. دلیل معطل شدن کار این پرونده‌های ترک تابعیت، مسترد شدن از سوی ادارات مسوول در گزارش دهی از عدم مسوولیت جرمی و مالیاتی و این که فرد متقاضی تابعیت افغانستان را دارد، می‌باشد. اداره ملی احصائیه و معلومات، وزارت مالیه و ریاست عمومی امنیت ملی اداراتی اند که این موارد را طی مراحل و نتیجه آن را به وزارت عدلیه می‌فرستند.

در سال مالی ۱۳۹۹ همچنین ۱۳ پرونده کسب تابعیت به وزارت عدلیه موصلت کرده و ۸ پرونده کسب تابعیت نهایی و منظور شده است. کسانی که درخواست کسب تابعیت کرده اند شهروندان کشورهای کوریای جنوبی، بریتانیا، پاکستان، تاجکستان، ایران، ترکمنستان و یمن اند و پرونده های نهایی شده مربوط به هشت نفر از کشورهای ایران، پاکستان، ترکمنستان و تاجکستان است.

متباقی درخواست ها در حال طی مراحل است. دلیل باقی ماندن پرونده های کسب تابعیت نیز عدم تکمیل گزارش ها از دیگر ادارات مسوول در روند طی مراحل کسب تابعیت است.

۱۵. اقدامات در راستای مبارزه با فساد و اصلاحات اداری

وزارت عدلیه با توجه به استراتژی مبارزه با فساد اداری و برنامه ملی اصلاحات عدلی و قضایی، برنامه عمل مبارزه با فساد را تدوین و مطابق آن اجراات نموده است که در عرصه قانونگذاری، دفاع از دارایی های عامه، تطبیق احکام قطعی و نهایی محاکم و منابع بشری، اجراات انجام یافته قبلاً توضیح و بیان گردید.

بررسی پلان اداره های داخلی و اجراات شان، کنترل عینی و جاری از فعالیت های ریاست های عدلیه در مرکز و ولایات، نظارت و کنترل غیر مستقیم از فعالیت های ریاست های عدلیه در مرکز و ولایات و جلوگیری از تخلفات مالی، حسابدی، اداری و مسلکی با فساد اداری از وظایف دیگری است که به آن پرداخته شده است.

ریاست تفتیش داخلی وزارت عدلیه طی سال مالی ۱۳۹۹ با بازرسی ۲۹ اداره مرکزی و ولایتی این وزارت از تخلفات در تحصیل مبلغ ۷۷ میلیون و ۷۴۱ هزار و ۶۱۱ افغانی و مبلغ ۸۷ هزار و ۵۶۰ کلداری پاکستانی و ۱ هزار دالر امریکایی، محصول فیصله های محاکم «ده یکه حقوق»، محصول حقوق، حق الامتیاز و حق التجدید رهنمای معاملات و عریضه نویسان و مبلغ ۱۰ میلیون و ۷۸۱ هزار و ۷۰۰ افغانی تخلفات نقدی، جلوگیری کرده است. این بازرسی در ۲۶ ولایت و سه ریاست مرکزی وزارت عدلیه انجام شده است. همچنان از ۹۸ مورد تخلف در موجودی اجناس نیز جلوگیری گردیده است.

طی این مدت همچنین از نمایندگی های احزاب سیاسی ثبت شده در وزارت عدلیه در این ۲۶ ولایت نظارت و بررسی صورت گرفته است. ۵۵ مورد بازرسی نیز بر اساس احکام فوق العاده مقام وزارت در موارد مختلف نیز انجام داده است.

برعلاوه این موارد، با تصحیح بل های کرایه و سفریه کارکنان وزارت عدلیه، مبلغ ۲۵ هزار و ۶۵۷ افغانی بازگشت کرده است.

همچنان، در جریان این بازرسی‌ها، ۴۸۵ مورد تخلفات اداری، ۹۹۳ مورد تخلفات مسلکی و ۱۰ مورد تخلفات در استخدام کارکنان بالمقطع، ۱ مورد سوء استفاده از صلاحیت وظیفه‌ای، برملا گردیده که به اثر آن و بر بنیاد قانون کارکنان خدمات ملکی، ۳۸ نفر توصیه، ۱۰ نفر اخطار، و ۴۰۷ نفر رهنمایی دریافت کرده و ۶ نفر دیگر به ارگان‌های عدلی و قضایی معرفی شده‌اند.

در جریان بازرسی‌های سال گذشته ۳ هزار و ۱۵۰ مورد خلا و نواقص در وزارت عدلیه از سوی مفتشین شناسایی شده بود که از آن جمله ۸۴۶ مورد آن رفع گردیده و کار روی رفع متباقی خلاها نیز جریان دارد.

در این سال برخی اقدامات تقنینی نیز در عرصه اصلاحات و مبارزه با فساد اداری صورت گرفته است و طی مراحل شماری از اسناد تقنینی مرتبط با پلان عمل ملی مبارز با فساد اداری را زیر کار گرفته که برخی از آن‌ها انفاذ گردیده‌است. از این جمله، مقررہ اعاده دارایی‌های غیر قانونی، قانون اداره عالی بررسی، مقررہ سیستم مدیریت قضایا و مقررہ برای مدیریت سرمایه‌گذاری عامه (دولتی) پس از طی مراحل در جریده رسمی منتشر شده‌است. همچنین قانون یا مقررہ مالکیت ذینفع به اساس مصوبه کابینه تصویب شده و پس از منظوری رئیس جمهوری کشور، تحت نشر قرار گرفته است. افزون بر این، تعدیل قانون محاکم عسکری نیز پس از طی مراحل در جریده رسمی منتشر شده‌است.

از طرفی هم به منظور شفافیت، تسریع پروسه، نظارت دقیق و هماهنگی میان ارگان‌های عدلی و قضایی، تمام قضایای ارجاع شده به ریاست عمومی قضایای دولت و ریاست عمومی حقوق ثبت سیستم مدیریت قضایا (CMS) گردیده‌است.

همچنان وزارت عدلیه در سال مالی ۱۳۹۹ به منظور جلوگیری از فساد و کارمندان خیالی، سیستم حاضری الکترونیکی را در سطح وزارت ایجاد و فعال کرده‌است تا از حضور کارمندان در اداره اطمینان حاصل شود.

۱۶. چالش‌های موجود و برنامه‌های پیش‌رو

وزارت عدلیه در سال مالی ۱۳۹۹، چالش‌های مختلفی در عرصه‌های کاری اش داشته است. این چالش‌ها به صورت عموم شامل عدم اصلاحات عمیق ساختاری و کمبود منابع بشری، عدم هماهنگی لازم با ادارات مرتبط و نبود سیستم‌های مدرن کاری می‌باشد.

وزارت عدلیه در بخش‌ها نظارت دوامدار و سراسری از فعالیت‌های احزاب سیاسی، نهادهای اجتماعی و رهنمای معاملات، ارایه مساعدت‌های حقوقی رایگان در سراسر کشور، پیشبرد امور کمیسیون عالی مبارزه با قاچاق انسان و قاچاق مهاجران و تطبیق تمامی فیصله‌های قطعی و نهایی محاکم و برخی از بخش‌های اداری با کمبود منابع

بشری و در برخی موارد با کمبود تجهیزات مواجه است. نظارت از فعالیتهای نهادهای ثبت شده در وزارت عدلیه به صورت دوامدار و سراسری، نیازمند منابع بشری لازم در مرکز و ولایات است.

این وزارت نمی‌تواند مانند دیگر نهادهای عدلی و قضایی افراد نخبه و مسلکی را در بخش‌های مسلکی به صورت مستقل جذب و استخدام کند؛ در حالی که در دیگر نهادهای عدلی و قضایی این چالش حل شده است. در عین حال امتیازات اعضای مسلکی اندک است و متعادل با دیگر نهادهای عدلی و قضایی نیست که به همین دلیل در سال گذشته ۳۰ کارمند مسلکی، با تجربه و توانمند وزارت عدلیه ترک وظیفه کرده و به اداراتی که امتیازات بیشتر دارند، به کار آغاز کرده‌اند. این مورد هم بخشی از مشکلات در روند مسلکی سازی این وزارت است.

در بخش نظارت از احزاب سیاسی و نهادهای اجتماعی با کمبود اعضای نظارت کننده مواجه هستیم. در این بخش اعضای مورد بررسی احزاب و جمعیت‌ها در مرکز نظارت انجام می‌دهند؛ اما تجهیزات لازم از جمله وسایط در اختیار ندارند. به تازگی روند استخدام اعضای نظارت از احزاب و جمعیت‌ها آغاز شده و قرار است از این پس نظارت توسط اعضای مشخص صورت گیرد.

در بخش مساعدت‌های حقوقی ما با چالش نبود منابع کافی مواجه هستیم. هرچند در این بخش برخی موسسات همکار وزارت عدلیه هستند و تا جایی مشکلات را حل کرده‌اند؛ اما تشکیلات کوچک این بخش و نبود مساعدين حقوقی و وکلای مدافع در ولسوالی‌های کشور به منظور تامین عدالت در محاکم و دفاع از حقوق مظنون و متهم بی بضاعت، چالش اصلی در این بخش است. ما ضرورت داریم تا با توجه به حجم قضایا در سراسر کشور، دسترسی به وکیل مدافع رایگان را افزایش دهیم.

گذشته از این، وزارت عدلیه در بخش انسجام و هماهنگی ادارات دولتی در مبارزه با قاچاق انسان و قاچاق مهاجران هیچ کارمند رسمی ندارد، در حالی که این وزارت مسوولیت ریاست و سکرتریت از کمیسیون عالی مبارزه با قاچاق انسان و قاچاق مهاجران را به دوش دارد. ضرورت کار در این بخش با توجه به حجم قاچاق انسان و مهاجرت‌های غیر قانونی و قطع کمک‌های خارجی به کشور، بیشتر احساس می‌شود.

در همین حال، تطبیق فیصله‌های محاکم در خصوص قضایایی که اداره قضایای دولت به نیابت از دولت برنده آن شده است، بخشی دیگری از مشکلات است. اداره حقوق وزارت عدلیه مسوول تطبیق فیصله‌های محاکم در این بخش است که این کار در هماهنگی با پولیس و شاروالی صورت می‌گیرد. با این حال، نفوذ افراد زورمند در ساحاتی که فیصله‌های محاکم باید تطبیق شود، کم‌کاری پولیس در تطبیق به‌موقع فیصله‌ها، ناامنی در برخی از نقاط، کمبود تشکیلات تطبیق‌کنندگان با توجه به حجم زیادی از دوسیه‌های کاری و اشکال در برخی از احکام و فیصله‌های محاکم از جمله برجسته‌ترین عوامل عدم تطبیق فیصله‌های محاکم است.

نبود میکانیزم موثر و ابزارهای لازم برای تطبیق احکام محاکم و عدم هماهنگی ادارات مسوول چالش دیگری است که در بخش تطبیق احکام با آن مواجه هستیم. در این راستا پولیس و در صورت نیاز شاروالی باید مطابق قانون و یک میکانیزم اجرایی وزارت عدلیه را همکاری کند.

قابل ذکر است که ما در این بخش با مافیا و زورمندان مواجه هستیم. برای یک کارمند حقوق مشکل است که با معاش و امکانات عادی، یک فیصله بزرگ محاکم را که در برگیرنده میلیون‌ها افغانی و دالر است، تطبیق کند.

وزارت عدلیه در بخش قضایای دولت با چالش عدم هماهنگی میان ادارات دخیل در قضایا و کم بودن اعضای مسلکی در سراسر کشور رو به رو است. این دو چالش سبب طولیل شدن قضایا در این اداره می‌شود. بدون شک که پیشبرد بهتر امور کاری، تنها با ازدیاد تشکیل ممکن نیست؛ اما کمبود تشکیل یک دلیل عمده است.

در بخش تقنین نیز مشکلاتی موجود است. برخی از اسناد تقنینی از سال‌ها به این سو بدون بازنگری، نافذ است. سیستم قانون‌گذاری هم کهنه و دست نخورده است، در حالی که نیاز است تا این سیستم مدرن شود. دانشمندان، جامعه مدنی و نخبه‌ها باید بتوانند در طرح و تدقیق قوانین دخیل باشند و نظریات شان گرفته شود. قوانین باید مظهر اراده جامعه باشد. ما این زمینه‌ها را ایجاد خواهیم کرد.

با توجه به این مشکلات، ما طرح جامع اصلاحی را که شامل ۱۹ مورد می‌شود، ترتیب داده ایم و آن را با شورای عالی حاکمیت قانون و مقام عالی ریاست جمهوری پیشنهاد نموده ایم. خوشبختانه این طرح از طرف شورای عالی حاکمیت قانون تصویب شده است و مقام عالی ریاست جمهوری هم آن را منظور کرده است. مقام عالی ریاست جمهوری علاوه بر وزارت عدلیه به برخی ادارات دیگر نیز هدایت داده تا زمینه تطبیق آن را فراهم سازند. ما مصمم هستیم تا در سال مالی ۱۴۰۰ ه.ش، ساختارها را اصلاح و سیستم‌های لازم را ایجاد کنیم. تلاش خواهیم کرد تا با تطبیق طرح جامع اصلاحی این وزارت، مشکلات را رفع کنیم.

بر بنیاد این طرح، در تشکیل سال ۱۴۰۰، یک-یک مساعد حقوقی در سطح ولسوالی‌ها در نظر خواهیم گرفت. توجه موسسات حقوقی را هم که در این بخش‌ها کار می‌کنند، جلب می‌کنیم. این موارد در نشست‌های کمیسیون عالی مساعدت‌های حقوقی به بحث گرفته شده است. همچنان، تلاش داریم تا صندوق مالی برای حمایت از مساعدت‌های حقوقی ایجاد نماییم.

در کنار این، شیوه‌های آگاهی‌دهی حقوقی در حال حاضر اغلب به شکل کلاسیک و رو در رو صورت می‌گیرد که ضرورت به نوآوری در این شیوه مطابق معیارهای امروزی احساس می‌شود. برنامه ما ایجاد کانال‌های مختلف ارتباطی برای آرایه آگاهی حقوقی و بلندبردن سطح دانش حقوقی مردم در شهرها و روستاها است.

عدم صریح بودن متن‌های برخی قوانین که اغلب با توجه به متون دینی و فقهی تهیه می‌شود، زمینه درک قوانین را به مردم با مشکل مواجه می‌سازد. ما برای ساده‌سازی متن‌های قوانین و دیگر اسناد تقنینی برنامه‌های مشخص روی دست داریم و از نویسندگان و حقوق‌دانان کشور کمک خواهیم گرفت.

تلاش اساسی ما این خواهد بود تا روندهای کاری این وزارت را دیجیتلی و مدرن بسازیم. ما در این خصوص با نهادهای بین‌المللی نیز صحبت نموده ایم و توانسته ایم که حمایت آن‌ها جلب نماییم.

فشرده‌ای از فعالیت‌ها و دستاوردهای وزارت عدلیه در این کنفرانس خبری به مردم شریف افغانستان ارائه شد و ما آماده هستیم تا به منظور ارائه خدمات عدلی به‌موقع و شفاف به هموطنان، نظریات، دیدگاه‌ها و انتقادات سازنده شان را دریافت کنیم.